

ЛУЧА

КЊИЖЕВНИ ЛИСТ

ДРУШТВА

„ГОРСКИ ВИЈЕНАЦ“

ГОДИНА III СВЕЗКА IV

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

ЗА АПРИЛ

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК :

Проф. ЛАЗАР Т. ПЕРОВИЋ.

ЦЕТИЊЕ,

КЊ. ЦРНОГ. ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

1897.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

ДОБРОДОШЛИЦА
О ПОСЈЕТИ
ЊЕГОВОГА ВЕЛИЧАНСТВА КРАЉА
АЛЕКСАНДРА I.
ЊЕГОВОМУ ВИСОЧАНСТВУ КЊАЗУ
НИКОЛИ I.
НА ЂУРЂЕВ-ДАН

1897.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE

Добро доша', славни Србу ^{Ђу}ЂЕВИЋ

Славног брата да походиш,
Да му врнеш загрљаје,
Да се с њиме тврђе сродиш!...
Добро доша' међу нас:
У слози је Србу спâс!...

*

Дивно ли је погледати
Српског рода два Владара,
Да се љубе и милују
С пуном груди светог жара;
С пуном вјером, да ће Бог
Дароват' им Духа свог,

*

Који ће их осјенити
 И узвисит недогледно:
 Да им свако за рѣд дјело
 Буде сретно и напредно....
 Хоће Господ све им да́т,
 Да ка' сунца буду сјат!...

*

Ка' два сунца — српска сунца,
 На српскога неба своду:
 Да огрију и охрабре .
 Челик-њедра српском роду,
 Који чека да му тѣк
 Од њих зенѣ златни вјѣк.

NACIONALNA
 Oх! имају с тим и су чим:
 CRNE GORE ĐURĐE
 Свако срце за њих бије;
 CRNOJEVIĆ
 Њихова је мишца свака;
 Сваком за њих крвца врије;
 Сваки Србин даће свѣ,
 Кад устреба да се мрѣ:

*

За крст часни, за слободу,
 За огњишта своја света:
 Да их тргну ма којему
 Супостату испод петã....
 Срб је готов с вами свуд
 Изложити смрти грѣд!...

*

Уз припомоћ светог Ђурђа:
 Запушиће аждајама
 Ваша копља — кужни дисањ
 Раширеним у жвалама;
 Ст'јег ће ви се гордо вѣт':
 Побједа ће с вама бѣт'!...

*

Живи Краљу!... Живи Књаже!...
 Сви смо уз вас — сви смо с вама;
 Покрај таких Соколовā:
 Благо дому! благо нами!...
 Од Ловћена до Врачара,
 Данас грми један глас:
 „Живите нам Господари!
 — НАДБОЖАНСТВО СРПСТВУ СПАС!“ —
 BIBLIOTEKA
 CRNE GORE ĐURĐE J. Сундечић.
 CRNOJEVIĆ

САН И ЊЕГОВ ЗНАЧАЈ ПО ОРГАНИЗАМ

(хигијена сна)

превео **Јово Кујачић.**

II.

НЕСАНИЦА.

(Наставак.)

Што се тиче *бржег расхода шјелесне грађе*, то смо ми раније споменули, да утјецај излази на видик већ у спољашњем изгледу онијех лица, која се не могу из разних узрока користити одмором; така лица, као што је већ напријед речено, ако се читаоци сјећају, изгледају куд и камо старија, него што су у самој ствари. Ова се разлика у спољашњости објашњава том чињеницом, што се код људи који страдају несаницом, грађа, из које је сазидано тијело, брже троши, него у нормалних. Узрок ове појаве крије се у врлој посљедици несанице, а то је у малаксалости животне радње. И збиља, ако се врши иста радња од рђаве грађе, какву извршује добра и ваљана грађа, то ће се така радња извршивати не иначе, него на рачун још заостале добре грађе. Из овога се може лако извести закључак, да трајна несаница знатно скраћује живот.

Испоредимо ли обје, мало час споменуте посљедице несанице са свијем подацима о битности болијести, које смо мало напријед претресали, мораћемо признати и још трећу посљедицу, а то је: *у таквијем приликама или боље рећи у такоме стању човјек се лакше и прије разболи, ш. ј. и мала и врло слаба иначе болијест без муке се хвата његовог шјела.* —

Физиолошке радње нашег организма донекле су распоређене на то, да стоје на пут шкодљивијем унутрањим и спољашњим утјецајима, и заиста здрави човјечији организам сам по себи представља за сву масу патогоних микроорганизама исто тако непријатно земљиште, као што с друге стране опет слаби и изнурени организам даје најугодније земљиште раз-

вићу тијех смртноносних бацила, бактерија и др. (Овако се називају научно најмањи непријатељи човјечанства.)

На реду с овијем, тако званим инфекционим болестима — сушицом, тифусом и т. д. срета се особита врста болести, која готово неизбјежно разрушава изнурени од несанице организам, а то су страдања, која су позната под именом нервозности. Описати потанко битност овијех болести значило би издати огромну књигу. Свакоме је мање више позната ова модерна болест савременог човјечанства, те ћемо ми због тога бити слободни мјесто сваких потанкости органичити се овом важном напоменом: на широко распрострањеном нервозности, коју обично називају болешћу XIX вијека, изазива се већином узнемираним стањем и неком врстом „пусто-бриге,“ којом се у данашње вријеме води борба за опстанак, а тако исто и непотпуношћу потребнога сна, што стоји у тијесној свези с тијем околностима (борбом за опстанак) и, најпоследње, немарношћу према битности и важности сна, која влада међу већијем дијелом људи.

По овоме, што је доде казано, без сваког даљег објашњавања лако се може појмити она природна појава, да је организму, који је подлегао тем што описаним посљедицама несанице, куд и камо теже самладати развијену болест и лакше га ова сасвијем обори, него потпуно здрави организам.

Истина, оваке посљедице несанице наступају већ у крајње тешкијем и, на срећу, врло ријеткијем случајевима. У осталом и код лакших, куд и камо распрострањенијех облика несанице, имају мјеста све те посљедице, и ако у мањој мјери и, ако се не буде обраћала на њих заслужна пажња, то се оне могу развијати у врло опасне болијести.

Ко ово прими срцу, без сумње, неће, кад га постигне несаница, пустити је неколико мјесеци овако, као што се, на жалост, често примјећује, него ће одма приступити радикалном њеном лијечењу.

Ово треба узети на ум зато, што свака и најмања слабост, која се с по етка може лако уклонити, доцније прелази у тако упорну болест, коју треба лијечити с далеко већим напрезањем, па ипак често остаје без успјеха.

Овдје се боље него игдје може привести она знаменита пјесничка изрека: *Das du in der Minute ausgeschlagen, bringt keine Enigkeit zurück!* (што упуштиш у једном тренутку, то ти вјечност вратити не може.)

СРЕСТВА ПРОТИВ НЕСАНИЦЕ.

Као год што смо прегледали и претресли узроке несанице, морамо прегледати средства, којим се морамо борити против ње. Разумије се, веома је лако изазвати у дотични момент сан помоћу силних успављивих средстава. Али сва така средства, која се употребљавају против несанице, као хлорал-хидрат, сулфонал и многа друга, особито морфиј, представљају собом страшне отрове за организам; значај њихов састоји се у опће у томе, што успављују и чине неспособним за рад средишни орган наше нервне системе, која је особито осјетљива према споменутијем отровима.

Љекарева је задаћа у оваким случајевима, да дозе морфија, које прописује, буду само толике, да би могле продужити и на даље слабо стање нервне системе и тако умањити њезину функцију, али нипошто да не утјечу на чисто тјелесни процес дисања и радњу срца.

Свакако није могуће допустити, да се и у таком случају утјецај морфија одражава само на мозгом и кичменом мождином; на против сваки његов утјецај је и мало, и животна радња организма. У томе се и састоји особита опасност свијех споменутијех снотворних средстава, што они у највишем и систематском употребљавању, трују вас организам. Ово тровање често се врло тешко може излјечити и изазива болест тежу и трајнију, него што је била она, коју су с почетка лијечили успављивим средствима.

Осим тога, сва уопће наркотичка средства, чиј се број сваке године све више и више увећава, благодарећи новијем открићима, никако не могу служити средством против несанице, јер она не могу баш ни мало утјецати на узроке њене, само што на неко вријеме уклоне њене спољашње знаке. У току овог кратког времена прави узроци још се већма усиле и ојачају, да несаница, пошто престану радити вјештачка средства, излази на видик у свој својој снази и моћи. Што се нас тиче, ми смо у нашем раду далеко од тога, да се сложимо с дивљијем погледима тако званих настрањака у природном методу лијечења, који слијепо одбацују сваки лијек. Ми с тијем не велимо, да се баш сасвијем избаче из медицине наркотична средства, али по примјеру многих знаменитих љекара, намјерени смо тијем средствима дати одређено им мјесто.

Прегледана средства су, ми и опет велимо, само палијативи *) који само на вријеме ублажавају болест. Према томе су они потпуно zgodни тамо, — разумије се пом руководством опробаног љекара, — гдје краткоречене болести по својој особини мучења или другим појавама, које их прате, не дају белеснику заспати, или га у опће већма узнемиравају. У оваком случају болесник, благодарећи сну, донекле слаби своју болест и штету од употребљеног једном отрова потпуно накнађава тијем, што је уклонио опасно утјецање несанице.

Само се по себи разумије, да ми не можемо такође захтјевати, да се когод без тако званог опија, т. ј. вјештачког сна, изложи каквој тежој операцији; а даље, ми, шта више, осуђујемо оне љекаре, који неће да употребљавају макар силни отров, да олакшају бар посљедње дане оним несретницима, који се муче мука, неизљечивијех, с тачке гледишта савременог знања о болестима.

Ми већином устајемо, прво против тога гледишта, да наркотичка средства представљају собом љекове, друго, против употребе ових успављивијех средстава у томе случају, гдје нијесу опробана још и друга нешкодљива, која међу тијем, из самог коријена уништавају дотичну болест.

Ми ћемо почети наводити ова нешкодљива средства, разумије се, од најпростијег. То је Еје невавица изазвана каквом болешћу, прво се морају све мјере свупробити да се болест уклони и тијем више, што се ова већма продужава. Иначе лако се може догодити, да доцније, кад се већ уклони главни узрок, организам до таког степена се привикне измијењеним усљед слабог сна животним условима, да несаница, без обзира на то, што је уклоњено првобитно страдање, остаје и на даље као самостална болест.

Ова се појава објашњава тијем, што усљед трајне несанице за вријеме првобитне болести, наши чулни органи долазе у стање прекомјерног раздражења и особите осјетљивости, у стање, које усиљава и удвостручава чак најнеосјетљивији обични раздражај. Према томе, ако се појаве какве год болести, које стоје у свези са несаницом, болесник мора обраћати особиту пажњу љекареву на то, што већ неко вријеме страда од несанице.

У таком случају употреба наркотичких средстава не само, што није опасна, него шта више управо потребна; оvdје се

*) Лијек, који само на часак ублажава болест.

увијек има на уму, да се приписивање љекарево испуњује с највећом тачношћу. Уопће се треба обраћати љекару у свим тијем случајевима, гдје се мање или више тешка болест јавља узроком несанице.

Сасвијем је друго у случају, гдје ненормални начин живота, о чему смо у другој глави потанко говорили, смета наступању сна, захваљујући непотпуности продукта умора. Овдје је могуће уклонити штодљиве утјецаје, а уједно с тијем могуће је измијечити болест само тада, ако дотично лице само томе припомаже извјесном промјеном свога начина живота у физичном и духовном одношају.

Млади људи морају марљиво радити, и тада ће се одређени умор сам собом јавити; уз то се морају најстрожије избјегавати сваковрсни разни утјецаји: амо прије свега спадају раздражива пића пред спавањем.

Овијем ми не мислимо забранити баш никоме, да послије дневног умора не попије чашу дневног пива. Али ипак нико нека не заборавља и нека му је вазда у памети, да тек умјерено употребљавање пића бива пријатним и корисним, а злоупотреба истог осим штете, коју оно приноси здрављу, чини, да нам се само пиће прије омрази, ма да и ту има изузетака.

Кад когод у каквом веселом друштву претјера у пићу праву мјеру, то не мора, као што се то сада на штету здравља практикује, прибјегавати јаким чају или кафи, да се тобош освјежи. Овако је освјежавање само пријатно, као што је већ напријед казано. Далеко је боље, мјесто чаја или кафе, тијех сумљивијех помагача, учинити једну малу шетњу, а послије ове лијепо, ако је могуће, заспати. Тешко је замислити, како се брзо опоравља здрави организам послије доброг сна, ако се не употребљавају уз то управ противне мјере.

У случају, гдје сопствена, лако поправљива погрешка, јавља се узроком несанице, треба се добро чувати од употребљавања вјештачких, успављивих срестава. Ово зато велимо, што последња не само не утјечу на нервни центрум, на мозак, него у исто вријеме понижавају енергију и парализују силу воље у дотичног индивидуа. Лишени потребне енергије и воље, почиње прибјегавати морфију мјесто тога, да се врати нормалном, и ако за њега непријатном начину живота. Временом његов организам до таког се степена привикао томе отрову, да он не можа без њега живјети; то вам је прави морфинист.

Овдје се мора обратити пажња на особиту врсту несанице, код које се дозвољава морфиј и хлорал само у најтежим крај-

ностима. Овдје мислимо несаницу, која се често срета и која се већином или сасвијем баве умним радом.

Ово је облик несанице, који се необично често срета у данашње вријеме у већијем варошима; он чини многе, који њим страдају, морфинистима, док међу тијем овај је облик најлакше лијечити природнијем методом.

У другој смо глави видјели, да је узрок несаници у људи, који преуморавају свој мозак; обично непрестано раздражено стање, у коме се налазе органи мишљења у такијех лица. Овамо се придружују још и друге прилике. Може се слободно допустити, да се продукти умора не развијају у мозгу и мишићима у једнакој мјери. Али, у сваком случају, да би наступио нормални умор, треба, да обје врсте споменутих продуката раде заједно. А како у лица, која се занимају већином умнијем радом, мишићни продукти умора готово се сасвијем не развијају, то се може сигурно тврдити, да несаницу у таквих лица проузрокује не саме штетљиво утјецање прекомјерног раздраженог мозга, него и слабо развијени у њима мишићни умор, т. ј. мишићни продукти умора.

Оба ова главна узрока несанице уклањају се природним средствима — систематским тјелесним вјежбањем. Питање о томе, какво ово мора бити, нема особитог значаја и, према томе, сваки може изабрати по вољи тјелесно вјежбање. Једноме се допада ручна гимнастика, проста и сложена вјежбања куглама и други облици гимнастике, другијем се опет боље допада трчање, пењање на брегове, пливање, клизање на леду и утркивање.

Утјецај овијех вјежбања је двојак; прво она изазивају довољно образовање мишићних продуката умора, а друго, утишавају раздражени мозак и спремају на лакши рад идућег дана, јер за вријеме тјелесног рада, мишићи својом радњом одузимају од мозга, који у тај моменат не ради, ону количину крви, због које се посљедњи и налази у раздраженом стању.

Споменуте тјелесне радње, ми препоручујемо, да се извршују по могућности на отвореном мјесту т. ј. на чистом слободном ваздуху. Већ знамо из свакидањег живота, да се најбоље користе тврдим и дубоким сном људи, који раде на чистом ваздуху. Овдје је узрок очевидан: ваздух, који садржи потребни за наш живот кисеоник, на отвореном мјесту куд и камо је бољи, т. ј. чистији, него у затворенијем локалима, гдје се штетљиви његови дјелови не могу лако уклонити.

Научењаци и уопште људи, који се занимају умним радом, највише се, као што је познато, налазе у затворенијем мјестима

често са сумњивом атмосфером, те им је више него другијем потребан чист ваздух. Овим лицима не треба само, као што обично мисле, дуги но и тврди сан; а овај се добија већином, као што се можемо увјерити ма на ком земљораднику, мишићном радњом на чистом ваздуху.

Али у прегледанијех лица преумореност мозга често бива тако силна, да сва мало час споменуто средства не могу ништа да учине против несанице. У таком случају, разумије се, опасно је чекати и оклијевати, него треба што прије прибјегавати више радикалним средствима. Прије свега треба се на неко вријеме отказати од умнога рада. Уједно је најбоље препоручити, да се уз физичну радњу човјек по могућности више налази у шуми. Уз оваки, који је веома потребан, начин живота, несаница у таквијех лица обично се излијечи, шта више и у таким случајевима, гдје је на то била изгубљена свака нада.

(СВРШИТЬЕ СЕ.)

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

П Ј Е С М А

(Полонски.)

Док пред олтаром, у дан свечани
Ил' дан кајања, тих и смирен, —
Истине вјечне видиш лик сјајни,
А лажи црне за тобом сјен;
Док трепет сјајни по срцу плива,
Док рајске снове душа ти смива,
Молитву шапћеш — не обред наги. —
Пјесма је с тобом, мој брате драги.

Док машта света над тобом лебди,
Опјеваш љубав, славу и род;
Осама пуста драга је теби —
Зелена шума, звјездани свод,
Док тражиш оно, што ниједне није,
И том, који те сузом облије,
Утјехе дајеш, тај мелем благи, —
Пјесма је с тобом, мој брате драги.

Док морем страсти душа не плива,
Докле те св'јета весели шум,
Док магла сива још не покрива
Ни очи твоје, ни св'јетли ум;
Док лако сносиш живота бреме,
Докле не дође бездушно вр'јеме
Истине, добра не згину траги. —
Пјесма је с тобом, мој брате драги.

Док у те воља, осјећај гори,
Радо се бориш за своју част,
Дивља ти миса' збори и твори
Заносној души пламену сласт;

Докле весео наодиш труда,
 Награду — љубав, у друштву — суда
 Нити с' уклањаш вражијој снаги, —
Пјесма је с тобом, мој брате драги.

Истина тебе кад заборави,
 А душу чисту напане враг,
 Преваром грозном навјек задави
 Пређашњег добра потоњи траг;
 Кад ти се срце ледом покрије,
 Кад подлост људска тебе насмије,
 И вијор зала понесе нагли, —
Пјесме већ нема, мој брате драги.

Петроград, на Благовијести 1897.

Никола Ст. Љубиша.

NACIONALNA
 BIBLIOTEKA
 CRNE GORE ĐURĐE
 CRNOJEVIĆ

ЧУДНОВАТО КУМСТВО

Истинити догађај из Црне Горе

Написао: П. Вукић.

(Свршетак).

Ово се брзо чу и у наше село.

Најприје отпоче зүкањем и шаптањем између жена, затим се све више и више шираше, док најпошље не обузе цијело село и онда се већ не кријаше, но свако јавно и очико о томе и само о томе говораше.

Али часа? — тога није било од кад је вран поцрнио: да се бјеше сурвао „Голештак“ и половину села притискао; да бјеше, Боже ми опрости, Оударно гом и у врх кампањела св. Агатона; да се бјеше LI, содма и гомора“ отворила на сред „велијех главица“ CRNE TORE ЧУДА и пошора не ћаше бити, као кад се пронесе глас:

CRNOJEVIĆ

„Вуксан Драгов погријешно са ћером Богдана Јурипића из Х....“

Ово бјеше на уста и великом и малом, и старом и младом, од крај до на крај села. Људи напуштали и своје најспрешније послове, па само то претресају и о томе разговарају. Ће год видиш двојицу, чујеш само, ће се о томе конта и разгаћа: што и како ће бити. —

Једни веле, довест ће му је кући и чуде се што и до сад то нијесу учињели. Други се питају подругљиво: а што ће му двије жене?

Трећи, старији и мудрији, домишљаху се и нагађаху, на који начин може суд ову ствар трсити.

— Да нема жену, ласна работа: довест му је кући, па мирна крајина... Истина, мало жмакљиво, али ништа. — Али овако — овоме се Божјег лијека не може наћи! —

— Да јој одијеле половину његовог имаћа, па у по куће да живи она, а у другој половини он са женом — и то је погана работа, али опет овако би се могло, да је то одива

какве слабије куће, — али Јуришићи, мучно да ће дати и опепелити о томе...

Највише их пак бјеше, који мишљаху, да се ова ствар не може и неће без крви свршити, — па и најпаветнији се од овога бојаху; јер, Боже сачувај, да падне један ма од које стране — пало би их најмање двадесет!

— Једном ријечи: обрни, преврни, узми с које оћеш стране, све је црно и грдно да црње и поганије не може бити и ђевапа му се не могоше никаквог под Богом на земљу наћи.

Овако се мишљаше и говораше о овој ствари у цијеломе селу, па и сама сеоска „гвардија“ заједно са капетаном не бјеше друкчијег мишљења.

А Вуксан? А Златана? што они чињаху у то вријеме?

Од 5—6 дана, управо одкад бјеше одјекнуо овај глас по селу, не бјеше их нико видио да из куће изађу.

Вуксан бјеше као што га већ знамо. Њега не бјеше ништа изненадило: оно што је очекивао сваког часа догодило се. —

Бомба бјеше пукла!

Златана бјеше најприје чула у комшилuku. Али од кога? од неколико брбљавијех жена — па и ако је то само пекну, она не повјерова, што више, она се жестоко на њих осјекну: то је лаж! — рече она, па одмах потрча код „браја“ Ђура, да чује, што је он и рекао.

Па ето, и он потврди; — Синој вјече и заплака горко...

— Чека, вели, да чујеш, што ће и Вуксан рећи. Може бити, да је „напаст“ — па брзо отрије сузе рукавом и отрча дома. —

— Чујеш, Вуксане, што се говори — започе она, па му каза све, што је чула.

Али Вуксан мучаше, као заливен.

— Ти не одговараш. Ти се не правдаш!... Ти признајеш дакле све, а? —

— Вуксан једнако, ни бијеле ни црне. —

— Она сад виђе што је. Сад јој се објасни и његова болијест, — па викну са неким чудним гласом, којег не бјеше нико никад до тадер, од ње чуо. Управо то не бјеше глас, то бјеше писак љуте присојкиње:

— Ах, црн ти образ био, што учиње!! Што не погибе јуначки на јуначкој пољани, а има си ђе, — но дочека ову срамотну уру, да те људи по прсту кажују! —

Изговоривши ово, она се увати објема рукама за груди, јер је нешто жицну у срце, као да је убоде неко врућим раж-

њем; па се онда сави, као кука и сједе на једној скрињи, која бјеше до кревета и остаде ту, као укопана — а колико је ту остала, не зна се, само што сад имаше у кући Вуксана Драгова два жива гроба — јер, и ако се може бити приди-заху, да које ками изједу, — једно с другим ријечи не пискаше, нити их ко виђе, да из куће изађу. —

V.

Бјеше неки од „мањих“ светаца, — а ваистину не могу се сјетити сад који, само што лијено знам, да тога јутра немаше летурђије — а оно треће и најмање звоно на кампа-њелу св. Агатона, још од ранога јутра никако не преставаше: да-у-у-у, да-у-у-у, да-у-у-у. —

То бјеше знак, да се народ скупља, јер такав бјеше код нас обичај, кад имаше каква „давија“ или друга нека важна работа. —

Код цркве имаше већ велика гомила народа.

Дошао бјеше и капетан, стотинаш, барјактар и сви готово десечари. Дакле цијела сеоска гвардија. —

Звоно једнако продужаваше: да-у-у, да-у-у-у и народ непрестано придолазаше, док се не напуни пуна крцата авлија, као шипак.

Ту имаше и неколико „јабанаца“, који сјеђаху на „шижуњ“ баш пред самом црквом до капетана. Али нико не питаше, ко су ти људи, — као ни за то рашта је ови скуп. —

Свако знаваше, да су то Јуришићи и да су довели одиву, да је топлиме ономе, те јој бјеше „окинуо“ нос — па да се с тога и скупља село, да овој ствари даде цевап. —

И ако ту бјеше готово цијело село, опет бјеше таква тишина, да би се чула муха да пролети. Узбиљно се сваки, па мучи и слуша што ће бити. —

Наједанпут, кроз ону гомилу, провукоше се од некуд два десечара и стадоше пред капетаном.

— Ево смо га довели — рече један од њих и показа руком на Вуксана, који бјеше застао иза оног круга од живе ограде, те бјеше направљена од народа око капетана и гвардије. —

— Доведите га овамо — а нека и она дође — рече капе-тан. —

Онај се круг одма распучи и Вуксан изађе пред капетаном. Од друге пак стране иза олтара појави се поп, а за њим

Драгиња. Пои сједе код капетана, а Драгиња стаде пред гвардију. —

Настаде тишина — мислио би е нико ни духом не дише.

Тако потраја неколико тренутака, — док ће капетан рећи, устајући на ноге:

— Вуксане, ова одива Јуришића тебе је „обличила“ да си... .. па што велиш ти на то? —

Вуксан ни ријечи.

— Збори јадан, што мучиш, ка' да су ти се скамениле; кажи: признајеш ли или не? —

Вуксан и опет мучи. —

— Виђи ђавола, како се је удрвио — када ће му то нешто помоћи.... Кажи, вељу ти, признајеш ли, е је „твоје,“ или ти је може бити „напаст,“ — али отвори добро очи, е ово није шала, жнаш?! —

Вуксан се прокашља, подиже мало главу и чу се ће изустити: „моје је,“ — па одмах спушти главу доље, погледа око себе и сједе на једном гробу, што бјеше до њега, — додавши:

— Опрости ~~Вели~~ ~~не~~ ~~от~~ ~~б~~ ~~е~~ ~~к~~ ~~а~~ ~~ј~~ ~~а~~ ~~ј~~ ~~а~~ ~~т~~ ~~и~~! — Ову ријеч не могаху чути они, што ~~ст~~ ~~р~~ ~~а~~ ~~ж~~ ~~у~~ ~~с~~ ~~о~~ ~~п~~ ~~р~~ ~~а~~ ~~ж~~ ~~у~~ ~~д~~ ~~р~~ ~~ж~~ ~~е~~ ~~х~~ ~~у~~ ~~д~~ ~~а~~ ~~ј~~ ~~е~~ ~~у~~ ~~з~~ ~~н~~ ~~а~~ ~~ј~~ ~~у~~ ~~о~~ ~~д~~ ~~о~~ ~~в~~ ~~и~~ ~~х~~, што бјеху ближе. С ~~т~~ ~~о~~ ~~г~~ ~~а~~ ~~с~~ ~~е~~ ~~д~~ ~~р~~ ~~ж~~ ~~е~~ ~~н~~ ~~о~~ ~~к~~ ~~а~~ ~~т~~ ~~а~~ ~~к~~ ~~а~~ ~~в~~ ~~а~~ ~~н~~ ~~г~~ ~~о~~ ~~р~~ ~~и~~ ~~г~~ ~~р~~ ~~а~~ ~~ј~~ ~~а~~, као да си најсилвије ударио ушима од сјекире у какво улиште пуно пчела.

Али ово се за час утиша, кад капетан поче:

— Сад, браћо, чули сте што он рече. — Он прижнаје и ствар је јасна, ка' божји дан. Него ја мишлим овако: да начинимо „билет,“ — Вуксана да вежемо, па са неколико момчади да отправимо — и њега и њу на Цетиње, па тамо како старији учине... Ми им се у то не можемо пачати. —

Ово одобри и цијела гвардија. —

— И ми ћемо на Цетиње — проговори један од Јуришића.

— Може ви бити вајистину — рече капетан, држећи се за капу, — али ве кумим колико је од неба до земље, да идете *судом* и *правијем иштом*! —

— И ми ћемо — завикаше неколико браственика Вуксанових.

— Нећете ви! одговори капетан.

— Хоћемо Божја ти вјера!

— Нећете Божја ви вјера, но ћу ве све повезати, па с вама под „волат.“ —

И тако направи се једна алабанда, да нико никога више не слушаше. —

Јуришићи се бјеху одвојили на страну и свакоме бјеше рука на јагаган... То исто учињеше и браственици Вуксанови.

Капетан са цијелом гвардијом на чудо бјеше, mireћи их и стишавајући, јер мало требаше, па да стане покољ, да пџсу довијека прича...

Најпошље, власт успје, да одржи ред. —

Вуксанове браственике све обезоружаше, али их не везаше, нити стрпаше под „волат.“

Капетан одмах позва писара Рада, и заповиједи му, да напише „билет“ — а он сам наименова људе, који ће да иду на Цетиње.

Граја међутим не преставаше никако.

— Готово је — вели Раде и савијаше билет. — Капетан се обрну ка десечарима, па им рече: вежите Вуксана! —

Граја се још силнија диже. —

Десечари приступише Вуксану и таман оџаху да му одпашу појас, с којим га мишљаху свезати, док се зачу један глас:

— Чекајте! чекајте да ви кажем што сам намишљила! —

То небјеше обичан глас; то бјеше нека виша заповијест, пред којом се мора свако преклонити и — они се тргоше. — Граја се утиша. Настаде гробна тишина, свако погледа тамо, да види ко је то и што ће казати. —

То бјеше Златна.

Она се појави из оне гунгуле као нека горска вила из какве густе дубраве! Па и ако бијаше у лицу блиједа као листак бијеле артије, али јој очи сјаху као два најљепша небеска свјетила, у којима се јасно огледаше нека необична замисао — замисао, која бјеше преобразила цијелу њену појаву у неко више — надземно биће. —

Она стаде уз Вуксана, па поче оним истим свечаним гласом:

— Ја му опрашћам; опростите му и ви — па ће му и Бог опростити!!

Јест... ја им опрашћам обојици — а за то нека ми буду свједоци Бог и свети Јован!..

Па се онда окрену пону:

— Хајде попе отварај цркву, да вјенчаш Вуксана и Драгињу, а ја ћу им кумовати. До сад су ме ш' њим везали вијенци, а од сад ће Бог и свети Јован! —

Народ се забаша, људи се погледаше зачуђено, а мнозини и сузе потекоше низ образе. — Главари се измјерише очима — али нико ни ријечи. —

Поп погледа на главаре, погледа на народ, па онда рече неодлучно:

— Тога није никад било! — Ја, Бога ми, не смијем, док не питам владику. —

— Смијеш Бога ми — рече капетан, па ако ту буде кривице, сви ћемо одговарати. — најпошље, ако те и распопи чудне штете... Браду ти неће обривати не бој се, е је немаш више но ја — а што се бира тиче — ево ти Божија вјера, даваћемо ти га исто ка' и до сада. — Је ли овако браћо? —

— Тако већ никако — чу се из стотину грла.

— Глас народа, глас сина Божега, — него хајде поне — рече опет капетан. —

Поп се осврну два три пут око себе, заврће главом, па онда извади кључ иза колана и отвори цркву. —

Златана узе Вуксана и Драгињу за руке и одведе их право пред олтар. За њима уђе капетан, гвардија, Јуришићи и народа, колико га могаше стати у цркву.

Поп се брзо обуше и спреми што је потребно — па отпоче вјенчање. —

Вуксан бјеше за све то вретену изван себе. Он не знаваше ништа, ни ће је, ни што се од њега ради. А Драгиња се једва држаше на ногама и, заного, да је не придржаваху, ђаше пасти на сред цркве.

Пошто се сврши вјенчање, Златана стаде пред младожењце, па им рече са једним гласом пуним љубави и милоште:

— Нека ви је срећно и дуговјечно! И нека Бог благослови уру, у коју се састависте! За тим целива обоје у чело, па се онда обрну народу:

— И мене нека је срећно ово кумство, — да Бог да, да га *удевестороспирчимо!* —

— Амин! — Свијета ти образ, јуначка ћери! — одјекну црква од стотину гласова. —

Вуксан тек сад као да се мало отријезни. Он подиже мало главу горе, погледа пут иконостаса, па за час обори очи доље, — а двије сузе котрљаху му се низ образе као двије највише скадарске ђинђуве.

Драгиња бјеше пала доље, па љуби Златани ноге и кољена и кваси их потоком топлих суза, које бјеху најбољи израз дубоког и бескрајног признања. —

Златана је диже, па пошто је и још једанпут целива у чело — обрну се поново народу па рече:

— Ајте људи, да идемо сад дома, па што је да Бог и кућа, да заложимо и ношијемо — па онда кућ ко воли. —

— Ајдмо ваистину — одобри поп, и нека свевршњи Бог помилује и возљуби све нас грешне — и нека благослови ови брак и ово *чудновашо*, али свето и Њему — ако Бог да, мило и угодно *кумство*. Амин.

Па се крену цијела ова тола и отиде право Вуксановој кући....

*

Златану бјеше чуо Бог.,.

Истина, нијесу „удеветоростручили“ — али јесу одавно *ушросстручили*. — јер је већ Златана крстила Вуксану и Драгињи два сина. —

Она остаде до живота код њих, — а што се тиче мира, слоге и љубави — до њих се догоњаше.

— Али то није жена, — то је анђ'о Бижи! — говораше народ.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
—**— CRNOJEVIĆ

Е Л Е Г И Ј А

— у волести —

У најљепше доба,
Када младост буји,
Кад примиче снага,
Зора жића рүји...

Ој!... у доба, кад се
Љубав расцвјетава,
Када срце свако
Сладост оживљава;

Кад младачке груди
Узбуркају вади,
Када чедност моме
Млади пјесник слави

Кад у пуној снази
Млађанијех љета,
Захори се гласно
Љубав-пјесма, света,

И кад сје младо
Живим пламом гори —
Мене тужна, млада,
Тешка бoља мори....

*

... Увену ми младост,
А умуче лира,
И животу моме
Неста мио-мира...

Тешка бoља скрши
Младачке груди...
А увело цр'јеће
Више се не буди.

Потабнило око —
Малаксале руке —
А младачко срце
Савлададе муке...

*

И увену младост,
И умуче лира,
А на срећне часе
Још ме спомен дира.

Бос. Петровац,

Богдан — Крајишник.

Ратовање и његов значај по опште човјечански прогрес и цивилизацију. *)

Написао професор **Јован Николић.**

(Н а с т а в а к.)

„Јунаштво је цар зла свакојега,
„А и пиће најслађе душевно,
„Којијем се пјане покољења!...“

П И П Њ.

Цар са војском дође у Кишењев и ту напише и прочита манифест, који гласаше: „Исцрпивши до краја мирољубље наше, ми смо приморани високомјернијем упорством Порте приступити енергичнијем кораку. То захтјева и чувство правде и чувство нашега личнога достојанства.“ — Загмивши се са својијем братом Књазом Николом, рече му: „З Богом! До виђења! Вратите се са славом **НАЦИОНА** одржите част рускога оружја! Нека вас Свемогући чува!“ **В И В С Е Т** је Какоме познат прелазао преко Дунава, борба на **С И П** и **С О Р** у **Д И Р** еана ратна слава витешкијех војевода руске војске: **С Р** и **О** **В** **Е** **В** **У** **С** **У** **Р** **У** **К** **А**, Тотлебена, Дубасова, Баранова, Шестакова, Ралецкога, Драгомирова, Гејмана, Лорис-Меликова и других Цар Ослободиоц трпио је све незгоде и тешкоће војничкога живота — и свуда је итао онамо; ђе нико Цара није могао занијети. Он је ревнијено посјеђивао болнице и у њима храбрио рањене јунаке — мученике и својеручно по повратку са бојишта одликовао орденима јунаке — побједнике.

Цар Ослободиоц остаде вјеран своме позиву пред цијелијем христијанскијем и хуманитарнијем свијетом, да ослобођава народ и народе, зато му се даде праведно заслужено име — Цар Ослободиоц **н а р о д а**.

* * *

„Када се престолонаследник руске царевине Александар Александровић комодисаше у својој палати на Ањпчком Мосту у Петрограду 1. Марта, вели француски министар Лабулеј,

*) Ушљед неких омашака пишчевих, неколико од рукописа овога чланка поврађено је истоме на преглед, због тога је овај чланак свако кратак за овај број. **Ур.**

дође му гласоноша из зимње царске палате и донесе му глас, да је Цар Ослободиоц од зликовачке руке погинуо, — сав се згрози од ужаса и похита да види свога оца мученика. Када уђе у зимњу палату, упути се уза степенице, које вођаху царскијем собама. Степенице бијаху покрите црвеном кадифом и пошто се на неколико корака прише на више, виђе, да, су све степенице крвљу орошене.

Када цар виђе праведно-пролиту крв свога оца мученика заустави се напред степеница, бојећи се, да не згази ногама ту драгоцену крв! Потресен душевно и тјелесно заустави се на врх степеница и сједе на једној столици, па рече: „Боже! Боже! Створитељу и садржителу човјека и људи, свијета и свјетова, када си допустио, да онај овако мученички свој живот сврши, који је милијонима слободу даровао? — Неблагодарни свијете! Шта ћу и како ћу ја са тобом проћи, када мој отац овако бѣ награђен? — Цар Ослободиоц даде милијонима народа слободу и спремио је пројект устава за ширу слободу народу, пак за све то ево му награда!“ —

Лабулеј вели даље: „Нагазивши на мосуре пролите крви свога оца, свак је морао промислити, да ће будући самодржац милијона излити освету, не само над злочинцима, него и над народом, из кога су такви злочинци изашли. Али велики Цар великога народа, по пут Сина Божијега, попусти и над-човјечански се узвисије и у своје се манифесту управљеноме своје народу изражава: „Глас Божији наређује нам, да добро станемо на крму с' надом на божанствени промисао и вјером у истину и силу самодржавне власти, за коју смо позвати, да је ојачамо за срећу народа и да је чувамо од свакијех неприлика!“ —

Осим тога грознога случаја велики Цар вељег народа показа се у течају једнога деценијума и нешто више у земљи и ван ње политично, хуманитарно, културно, привредно — комерцијално и мирољубиво тако, да му свијет даде име „Цара Мира.“ —

(Н а с т а в и њ е с е.)

ВАСКРСНУЛИ БОГ

Земља се тресе... а небо мршти...
Тутњаву грми подземни свет...
На гробу плоча камена пршти...
Небеске двери анђели круже;
Из гроба Христос управи лет,
Небеска чеда Васкрсом служе,
И прате га брижно до престола свог,
Где на трону сина чека отац-Бог.

Земља се тресе... а небо пламен
На груде прима... и чело лиже...
Пршти и куља из земље камен...
Страхота грешним овлада светом; —
Пепео густу небу се диже
И прати Христа са плахим летом
Уз небеске звуче анђеоски хор —
Васкрслога прати до у свету двор.

CRNOJEVIĆ

Анђеоске трубе с небеских висина
Над-а светом брује... херувима глас...
Господ мѣту свога оживелог сина
— С десне стране силног, светог трона свог

И куцнуо беше правде свѣти час,
Да васкрсне с вере убијени Бог;
„На колена грешни, што вас тишти глас:
Крв ја пролих своју, ради стадо — вас!“

Љубљана.

Бг. Нед. Кечкић.

ИЗ НАРОДЊЕГ ЖИВОТА

Обичаји око Божића из Морачкијех крајева

Приближежио Прођик.

Свршетак.

Вечерали су и дигнули совру. Жена дохватила из коша пун ваган ораха, па ставила те крцају.

Ану, ђецо, пјевајте какву пјесму — рече домаћин.

— Коју ћемо, мама, пјевати?

— Ону за Божић, како он зове.

— Пјевају дјеца:

„Божић зове с Мораче:

„Донесите погаче.

„Божић зове с Лима

„Донесите ваџа.

„Божић зове с Раките

„Донесите ракџе.

„Божић зове с Моста

„Донесите доста.

НАСТАВНИКА
BIBLIOTEKA
CRNE GORE
DURĐE
CRNOJEVIĆ

— Ану, жено, донеси оно месо, да скрешемо у котло, е ћу ја поћи да мало посједим код Милисава.

— Куд ћеш ноћас тако ти Бога. Ноћас је свакоме Бадњи вече, па сједи дома код своје чељади, а ваља да чекаш док ти бадњак прегори, па знаш у очи Божића не ваља се никуд од куће одити.

— Ајде де, кад се не ваља; а вама се женама ништа не ваља, но би ве право било све побити!

— Јест Богме, но не можете без нас, ко би ви воду носио и ђецу држао и свиђао?

— Вала кому драго, само да једном починемо од вас, јер ви никад језик не улази у главу, но све нешто чеврљате.

Донеси жена једну лубину сувога меса и накресаше пун један котло гвоздени.

— Виђи оће ли бити доста, немој да мањка, жепо, но нека претече.

— Биће чини ми се доста, а имаће и сировога меса, и затопа, и скорупа и сира и јаја и свега.

— Јеси ли ти, жено, послала штогод кући Николиној, јер знаш немају се чиме омрсити?

— Ја јесам пун они сав скорупа, и један черек сувога меса.

— Да им то не буде мало, јер је греота да сјутра барем немају доста, а и њима је Божић?

— Неће вала него доста сјутра, па богме дуге су месојеђе, па ћемо им опет ако Бог да нешто послати.

— Е знаш богме сјутра не треба ни од кога ништа заклонити, па да ти је оца убио, него свако нека рече: Боже помози, па ће и нама Бог помоћи.

— Кад ћу ја ово приставити? говори жена.

— Не знам ја о томе, ти си домаћица; ја се у женске послове не турам, само да буде готов чим сване.

— Мене се, мама, дријемље, ја ћу да лежим.

— Немој жити твоја мајка док ти прегори бадњак да га у зубе пренесеш за главње, па те неће никад зуби бољети.

— Камо жено они косијер, да мало луча исцијепам, е нећу виђети поћи у намастир на летурђију.

Турила га је мама под праг бога ми, да не уђу у кућу вјештице — говори једно дијете.

— Чујеш ти не! Бога ми бих ти њим свако ребро сломио. Брже ми косијер они дај, е не могу е је ово Божић, а казао бих ти ја.

— За Бога чојеку какав си ти? Ништа ми учињети не даш, што друге чине, а нијесу ни оне сметене.

— Удри је, тата. Бога ти, сакрила ми је ону моју столицу за бадањ.

— Оћу јој вала неће учињети, да не може сјести ни устати, па онда нека јој помогну сва њена врачања.

Тако по нешто припремајући и пола ноћи прође.

— Ено ће звоне звона, прекрстите се ћецо.

— Дај ми жено ону нову аљину, е идем у намастир.

— Оћу ли и ја тата с тобом у цркву?

— Ја ти не браним, но ћеш ти задријемати у цркви.

— Нећу вала ја дријемати, мене је дријем прошао.

— А ти се нареди и уми па ајдемо.

— Ану ти чојеку остави ми једну плету, да умијесим у чесницу.

— Ја немам у мени ниједну, а ако је која, она је у тебе, а то ти ништа не ваља.

— Богме сте вазда турали, па може ти бити како год оћеш.

— А ти тури како год оћеш, а ја идем, него збогом.

Жена остане и замијеси хљеб од свакога брашна што имају и тури у тијесто плету.

— Бога ти, мама, што ће та плета у љбу?

— Сјутра, срећо моја, ко је нађе вазда ће имати пара.

— А да је ли дошао Божић у намастир?

— Јест ја, па ће овамо доћи с њим, кад дође с летурђије.

— Оћу ли ја онда моћи јести меса?

— Оћеш, како не, а донијеће „он“ навору, па онда ће мо сви јести.

На једно по сахата пред зором ево и домаћин долази из цркве, улази у кућу и назива:

— Добро јутро и честит ви Божић!

— Добра ти срећа и све ти срећно и честито било!

Сад се он љуби са свијема у кући у образе, а тако свако једно с другијем говорећи на пољубце редом у за сваки по један:

— Мир Божи, — па опет се ћукну и реку: Ваистину се роди“. За овим се развоје и поклоне се једно другоме говорећи: „Поклањамо се Ристу и Ристову Рождеству“.

Чују се прова само пушке: тап, тап, тап.

— Оли ми га та нападнати пушку, да и ја изметнем?

— Ето ти кубура вуна, па мећи и он м-ће: то.

— Ајде ти, домаћине, изађи пред кућу, ето се већ дозивају.

Изађе он па зове:

— О Милисавее!

— А који га зове неборе!

— Добро јутро и честит ти Божић!

— Добра ти срећа и све ти срећно и честито било! —

Добро јутро и теби и честит ти Божић!

— Добра ти срећа и све ти срећно било и весело!

Иза овога иду и све један другога дозивају, докле се год могу дозивати из свега мозга.

Домаћин се сад врати у кућу, па пита ћецу:

— Камо она, куд је отишла?

— Она је отишла да воде донесе.

Не би много, а ево је ће дође и донесе кабао пун воде, па кад назва добро јутро, скине кабао са главе и постави га на бадњак и говори домаћину:

— Дај ми сад што у воду или обећај, е се ваља ономе дати ко први на Божић воду донесе.

— Е ајде де, даћу ти прво што се мушко од животиње роди. Жена сад остави воду на мјесто, па дохвати и дадне дјечи свакоме по нешто да једе мрсно. За тим извади једне нове чарапе из ковчега и једну јабуку и пружи домаћину и рече:

— Ево ти ово да ставиш на бадњак у полазника кад одеш.

— Ево, тата, ће иде Милосав и сва чељад његова.

— Па добре дошли — нека иду.

— Долази Милосав, накашља се пред кућом, узима једну ћепаницу и улази у кућу и говори:

— Добро јутро и честит ви Божић!

— Добра ти срећа и све ти срећно било! И домаћица их посипа житом. Милосав узме десни бадњак и гарне га мало напријед и оном ћепаницом рга у онај дио што гори, а оно искачу варнице, а он говори:

— Оволико мушкије глава — т. ј. колико пецалица изађе — Оволико коза, оваца, крава, коња и т. д. Остала чељад такође уносе ћепанице и благосиљају као год и Милосав; па се онда сви мирбожују и сједу за трпезу једу, пију и веселе се.

Овако ције дан један у другога иду, док сваку кућу обиду, а онај, који најпрви уђе у кућу и гарне бадњаке, зове се полазник и ставља нешто на бадњак, или новац, или чарапе, или што друго. Љубјење траје три дана једнако.

Овако ти сељаци наши славе Божић.

НАРОДНЕ УМОТВОРИНЕ

СРПСКЕ НАРОДНЕ ЈУНАЧКЕ ПЈЕСМЕ

Освета Даша Шекуларца

(Свршетак.)

Не утече друга ђавољега,
Без Јосифа, сина Вуковога,
Он побјеже низ танку чардаку,
А ћера га Вука Латинине;
Па говори Вука Латинине:
„Стан, дијете, једно влаше младо,
Није лако Вуки побјегнути.
Дијете се у ноге уздаше,
Па побјеже, преко Мокре равне
Кас соко на латина крила
И Вука га гледар не могаше.
А немо ли ћерат низ планину.
Док обије Мокре претурило
Те утече врху Брајаници,
А ту нађе једну мравић траву.
Бијела га зора застанула,
А мркла га ноћца оставила;
Па дијете из мравича виче,
А имени Дашу Шекуларца:
„О, ујаче, Дашо Војводићу,
Зло ти јутро јутрос освануло,
Ал' не чујеш, ал' за то не хајеш:
Јутрос су ти ударили Турци;
На чардаку, на Мокри широкој,
Посјекоше тридесет чобана
И велико стадо плијенише.
Ако пијеш на чардаку вино,
Вино ти се на ране излило,
А ракија на грло бијело,
И са твоја обадва сестрића;
Ако јашеш бијела ћогина,
Сјутра ти га други појахао;
Ако љубиш на душеку љубу
Сјутра ти је други обљубио;
Бе требало ниђе ве небило,

Но напријед ако Бога знате
 Не бил' ваше стадо застанули;
 Не би сте ли стигли и претекли;
 Не би сте ли јаде осветили".
 У то зачу Љевачина Вуче,
 Јер он бјеше пред танком чардаку
 И разумје гласа од планине,
 Па се одмах врати уз чардаку
 И упаде Даши у одају
 Како Даша пије грку каву,
 Тако му је Вуче говорио:
 „Мој ујаче Даша Војводићу,
 Зло ни јутрос јутро освануло,
 Ито бијела кликоваше вила,
 Од планине са врх Брајанице.
 А имени Дашу Војводића:
 Вила каже удрили им Турци
 Ударили на Мокру широку
 И посјекли тридесет чобана
 Плијенили пребијело стадо
 По гласу је бјелогорска вила —
 По имену Јосиф Вуковићу,
 А овако бесјеђаше вила:
 „Бе си Даша није те не било,
 Ал' не си није те не било,
 Ако пијеш на чардаку вино,
 Вино ти се на ране излило,
 А ракија на грло бијело
 И са твоје два мила сестрића;
 Ако јашеш бијела Ђогина,
 Сјутра ти га други појахао;
 Ако љубиш на душеку љубу,
 Сјутра ти је други обљубио.
 Ће требало није ве немало,
 Но устајте ако Бога знате,
 Потрчите Ђафи приједолској,
 Не бисте ли уфатили Турке
 И не би ли што год осветили".
 Кад је Даша разумије р'јечи,
 Богами му мило не бијаше,
 Ал' му друга бити не могоше.
 У том Даша ријеч проговара:
 А да грдна гласа од планине;
 Грдна гласа Бог да га убије,
 Па повика Комлен барјактара:
 „О сестрићу Комнен барјактаре,
 Ну изиди код бијеле цркве
 Те ћеш добро разумјети гласа,
 Шта је горе у планини било
 И глас подај уза Шекулара,

Нека носе куке и мотике,
 Нск итају на Мокру широку,
 Да копају леше у планину,
 А ми ћемо Ђафи Приједолу,
 Не бисмо ли претекнули Турке
 Не бил наше јаде осветили,
 Ал' од стада шељу заузели,
 Да видимо куд одјави стадо".
 Одмах Комнен на ноге скочио
 И ево га код бијеле цркве,
 На Главицу на крај Забрњица,
 Па пошто је разумио причу,
 Он глас даде ломну Шекулару :
 „Покупите куке и мотике,
 Па хитајте на Мокру широку
 Укопљите леше у планину!“
 Па се Комлен натраг повратио,
 А Даша је вику учинио :
 „Слуге моје коње сигурајте,
 Да идемо Ђафи Приједолу“.
 Одмах слуге коње сигураше,
 Три витеза на ноге усташе
 И зелене маче припасаше
 Па с тебене низ танка чардака
 Те коње коње вкратише,
 Ево ти их преко Шекулара,
 Док дођоше на Кутловац равни,
 Ту су своје коње одјахали,
 Те су мало коње одморили
 И јунаци воде се напили,
 Па отален коње појахаше,
 Колико их гоне полагамо
 Бад су Ђафи приједолу били
 Крвава их пјена попанула,
 На Ђафи су коње одморили
 И ту мало Срби починули
 Починули, разговарају се.
 Но бесједи Даша Војводићу :
 „Мој сестрићу Левачина Вуче,
 Да л' су давно пролазили Турци
 И бијело пројавили стадо“?
 Ал' бесједи Левачина Вуче :
 „А Бога ми Даша Војводићу
 И ако су пролазили Турци
 И бијело пројавили стадо,
 Да ми наше коње одморимо
 И јуначки умор отуримо;
 Ђера ћемо до Гусиња Турке“.
 У ријечи у којој бијашу
 Вјетра није, а планина јечи

Од бијела Дашинога стада,
 Стоји блека овце и јагњета;
 Стоји врека козе и јарета;
 Стоји рика краве и телета;
 Продијећу сувати волови;
 Оддијежу планински долови.
 Кад се добар јунак помолио,
 Добар јунак Вука Латинине,
 На вранчића Дашинога сина,
 Којега је Вука погубио
 И његова вранца задобио;
 На вранчића ноге прекретио,
 У кржаве дупле ударио,
 На свиралу Вука потурио;
 Луду пије уз тамбуру бије;
 Попијева Дашу Војводића:
 „Да је виђет Даши Војводићу
 На ждријело Ђафе Приједола,
 Куд му јави пребијело стадо
 Не бише се пројавиле овце
 Без мртвијех и без рањенијех
 И грднијех рана по тијелу“!
 Не даша Даша и слуша и гледа.
 Од задости камен би прескао,
 А некто ли срце у јунака!
 У то виђе Левачина Вуче
 На вранчићу Вуку Латинина
 Па он скочи на ноге витешке
 И зелена мача дофатио;
 Од иста му ударити шћаше,
 Али даша Вуку не даваше:
 „Не, сестрићу, Левачина Вуче,
 Јер ћеш њему чету разагнати
 И чета ће гором побјежати,
 Побјежати гором и планином,
 Те нећемо осветит чобане,
 Ни крвове наше одузети.
 Док се скупи и чета и стадо
 На велику Ђафу Приједолску;
 Онда ћемо њима ударити,
 Па што да Бог и поможе коме“,
 Тако Вуче мало причекао.
 Онда Даша њима говорио:
 Мој, сестрићу Комнен барјактаре,
 Ти ћеш њима удрит од Јечмишта,
 А ти Вуче с Ђафе Приједола,
 Ја ћу Даша од Чакора проћи,
 Да унутра чету савијемо,
 Да не дамо њима побјегнути,
 Е да бисмо штогод одузели“.

Сестрићи га дивно послушаше
И тако су њима ударили.
Скочи Вуче на ноге витешке
И у руке мача зеленога,
Па је Вуки тако бесједио :

„Стан који си на коња вранчића?
Чијега си вранца задобио?”

Нијеси га парама платио,
Теке ћеш га главом ако Бог да;
Стан полако да га подвоимо,
На острице и руке деснице!“

Латинин се Вука уабио,
А у то му Вуче ударио;
На Вуку је журиш учинио.
Удари га мачем зеленијем
И његову посјекао главу;
Ала банда затури се кавга,
С три банде им Срби ударише;
С једне банде Комнен барјактаре,
С друге банде Даша Војводићу,
А с треће је Левачина Вуче.

Он сијече и чету разгони,
Са зеленим мачем у рукама.

Протијече Левачина Вуче :

„А да ће си, Комнен барјактаре,
И ујаче Даша Војводићу?”

Утекоше низ Велике **CRNOJEVIĆ**
Но напријед за невољу љуту.“

Но бесједи Даша Војводићу :

А небој се, Левачина Вуче,
Не да Даша да бегāju Турци,
Но разгоним и сијечем Турке
Са мојијем мачем у рукама.
Озад ћера Комнен барјактаре,
Па разгони и сијече Турке;
На Гафу их нагна Приједолску.

Но срета их Левачина Вуче
Са ујаком Дашом Војводићем.
Низ Велику наћераше Турке —
Циче Турци као горски вуци;
Јер их гоне три српски витеза.
Кад сидоше насред од Велике,
(Од тада се и зову Цинуше,
Што цичаху низ њих Арбанаси).

То утече Латинин Иване,
На ђогата коња његовога,
Но га Даша ћера на ђогина;
На ђогина коња крилатога,
Док Велику прође свуколику,
А кад на дно од Велике дође,

Ту ухвати Иван Латинина
 И погуби Ивана главара,
 Па се отле Срби повратише.
 (Од тада се зове Иван поље
 Што ту Даша погуби Ивана
 Како тада тако и довијек).
 Отоле се Срби повратише
 И њихово стадо повратише
 И дођоше на Мокру широку.
 Кад дођоше на Мокру широку
 Још небјеху леше укопали,
 Па се с мртвом ђецом изгрлише.
 Укопаше тридесет чобана,
 А пошто су ђецу укопали,
 Даша цјева из грла бијела:
 Проста вама с анђелима душа:
 Добро сам ве, ђецо, осветио,
 За свакога, ђецо, по двоицу
 За Милана сина четворицу.¹⁾
 То је било кад се вино пило,
 Овђе нам се мир и здравље вило,
 Мир и здравље помоћ од Бога!..

Шекулар.

BIBLIOTEKA

CRNE GORE ĐURĐE

CRNOJEVIĆ

Универзитет Р. Мијовић — Планинац.

СРПСКЕ НАРОДНЕ ЖЕНСКЕ ПЈЕСМЕ

(Како их у Барању прости народ пјева)

Скупио Јован Пандуровић.

I.

Труне вене срце од невољѐ,
 Ал' од среде ни леба не једе.
 Имам чизме имам и мамузе,
 Па ја нећу копат кукурузе.
 Шта ће мени чизме нарозане,
 Кад ја морам ићи на орање.
 Мојим шором пометаћу грање,
 Нек се хуља не запиње за ме.
 Тешко доли ће се вода сљева,
 И дјевојци која драгог нема.
 Женићу се још овога лета,
 Док добијем жену од човјека.
 Жено моја постаћеш госпоја,
 За три дана бићеш драга моја.

1) Било их је 64 друга.

II.

Крај потока бистра ладна шума зелена,
 Крај ње сједи дјевојчица једна жалосна;
 Поток тече и протиче тијо ромори,
 Крај потока дјевојчица кроз плач говори:
 Та врати се, младо момче, та врати се ти,
 Да на мојим грудма умреш груди ватрени.
 Од кад тебе ја познадох од тад патим ја,
 Од тада нам сунце зађе, што над нама сја.
 Наста љето и прољеће, наста Ђурђев-дан,
 Сви се момци поженише, а ја ост'о сам!...

III.

Ударајте седам тамбурица,
 Пратите ме до мога салаша,
 Од салаша куд је воља ваша.
 Иде јесен биће кукуруза,
 Биће проје за сватове моје.
 Очи беле, обрве дебеле,
 Са тим сам ја варала швалере.
 Мене мама у авлију зове, —
 Чекај, мамо, да видимо ко је,
 Вчини ми се да је лане моје.
 Мене диче очи и обрве,
 Дику мога црне науснице.

IV.

Ја се попе на Бремен планину,
 И погледах ту бајну планину,
 Гђе јелени с кошутам пландују.
 Ја се маших у свилне џепове.
 Да извадим стријелу стрелицу.
 Да устрелим крај јел'на кошуту,
 Не погодих крај јел'на кошуту.
 Већ погодих под прстен дјевојку.
 Ја јој носим шећер каву да пије.
 Она неће шећер каву да пије.
 Ја јој носим с мора смокве да једе,
 Она неће с мора смокве да једе.
 Већ би она с драгим да се милује.

V.

Савијо се бокор каранфила,
 Ни од вјетра ни од јарког сунца,
 Већ од туге сироте дјевојке,
 Ђе 'но тужи сирота дјевојка:
 „Оца немам ни сватова немам;

Немам мајке, па ни дара немам;
 Брата немам, да у поход дође,
 Да донесе од мајке колаче....“
 Не брине се, сирото дјевојко,
 Ујак ће ти свадбу оправити;
 Ујна ће ти дара приправити;
 Ујак ће ти у походе доћи.
 И донети госпоцке колаче.
 Ал говори сирота дјевојка:
 „Видим, ујна, дивјаку јабуку,
 Озго жути, а у среди горка —
 Е таки су од ујне колачи:
 Озго жути, а у среди горки.

VI.

Паја дору подкива на мору,
 Он поткива дора поиграва.
 Играј доро веље добро моје,
 Сјутра ћемо ићи по дјевојку,
 До три дана преко горе чарне,
 И четири преко воде ладне.
 Ако, доро, добро доведемо —
 Биће добро и мени и теби;
 Правићу ти јасле јасенове,
 И у јасле дјететине траве,
 Дан да једеш, а три да се сиграш;
 Ако, доро, зло ми доведемо —
 Зло ће бити и мени и теби.
 Правићу ти јасле јадикове,
 Дан да једеш, а три да болујеш.

НЕ ВАЉА СЕ

- Не ваља се вука спомињати — јер ће браве поклати.
 ” ” ” мало дијете ударати по глави — јер неће расти.
 ” ” ” на плећи лежати — јер ће вјештице удавити.
 ” ” ” по ноћи у огледало гледати — јер ће очи издати (ослабити.)
 ” ” ” у петак косу кидати — јер ће глава бољети.
 ” ” ” око лоза у петак радити — јер ће их град побити.
 ” ” ” жени бређој клупка у њедра носити — јер ће по ђетету јој чири изаћи.
 ” ” ” жени бређој гледати мрца отворених очију — јер ће јој дијете спавати гледајући.
 ” ” ” гледати браве, који се младе — јер се теже младе.
 ” ” ” лук и шеницу у једно вријеме садити и сијати — јер се неће обоје родити.

- Не ваља се једноме сијачу два сјемена један дан сијати — јер му се неће родити.
- " " " жени бређој гледати заклани брав, који хркти — јер ће јој дијете хрктати.
- " " " жени свиленом марамом проз лозе одити — јер ће их град побити.
- " " " млијeko, које се вари, да на огањ прекипи — јер ће брави запрагнути.
- " " " жени бређој, што у зајам тражи, не дати — јер ће га мољи изјести.
- " " " у петак гној носити — јер ће липсавати брави.
- " " " Једногодишњег пса с ђететом држати — јер не могу оба живјети.
- " " " пред бређом женом јести што лијепо а не дати јој — јер ће прије вакта родити.
- " " " у петак пљети шеницу — јер ће се прометнути снијетом.
- " " " младу човјеку орах садити — јер кад одебља, колико он, оба не могу живјети.
- " " " метлом при метењу ударити чељаде — јер ће га пси лајати.
- " " " просцу лијевом ногом прије крочити у кућу ђевојачку — јер ју неће испросити.
- " " " невјести први пут лијевом ногом крочити у своју кућу — јер неће бити сретња.
- " " " трести руке над месом, које се соли — јер ће се трести први.
- " " " празним судом кроз браве одити — јер ће празан бити каба.
- " " " нови за живота начињени гроб празан затворити — јер ће брзо умријети онда који је.
- " " " камен на главу стављати — јер ће умријети.
- " " " ударити вртењом — јер ће се ударени наћи у крађу.
- " " " кога ударити пџом — јер ће удареног змија ујести.
- " " " на мијени прати пртене аљине — јер ће се мијенити.
- " " " у сриједу никакво дрво сјећи — јер ће избишати.
- " " " на мијени дрва сјећи — јер ће избишати.
- " " " ни у један дан осим понеђелника и четвртка главни рад почињати — јер неће бити сретан.

Из збирке Л. П. К.

НАРОДНЕ ЗАГОНЕТКЕ

— скупио у Бос. Петровцу и околини: Богдан — Крајишник —

Дашто ми ти дашто?

Постало о' шта и чојек, мучи се и пати к'о и чојек; у земљу ће и земља ће бити к'о и чојек? (*лопац*).

Бијел ти је — бијел ти је! Принеси га ватри — црн ти је? (*шећер*).

Шта под-а се расте? (*чађ*).

Која је најтежа болест? (*смрт*).

Спона на спону, кука на куку: кукала ти душа, док не погодиш? (*вериге*).

Сто орлова једно јаје снесе? (*челе и мед*).

Помоли се ивер каћипер иза горе накићен? (*сунц*).

Зелена штала, црна говеда, гвозден кључ што окључава? (*јабука, штице и нож*).

Отуд иде јаго голубова, меснијех кљунова, дрвенијех вратова, гвозденијех репова, ће год падоше ту зацрнише? (*волови и плуг*).

Два брата козу брпу деру, за се лој остављају? (*плуг кад оре и њива*).

Жуто јуне све поље прерика? (*сунц*).

Двије горе напореда расту, која цвјетава плода нема, а која не цвјетава има плод? (*коношље*).

Сто синова — један ћаћа; сви синови капе имају, сџм ћаћа нема? (*храсти и жир*).

Ја узе свилен пањ, па удари накамен град, запали се камен град? (*кресиво, чакмак и кремен*).

Међед дрида преко девет брда, за њим се меће јуначко плеће? (*шпра*).

Отисну се во низ Попрљев до, ни зашто га не може ухватити нег' за дрисак? (*преслица*).

Што је у кући ново не отесано? (*јаје*).

Пô желе, пô кобиле? (*сити*).

Што је на теби извраћено? (*узо*).

Спријед леђа, остраг трбуси? (*нога испод кољена*).

На дну мора Тунтурово јаје? (*зрно у пушци*).

Без шта кућа не може бити? (*пукотина, штиљина*).

Шта те бије у очи — а ти га не видиш? (*ваздух*).

Коњ упаде међу клин, а клин не моглоше? (*клин и мал*).

CRNE GORE ĐURĐE

CRNOJEVIĆ

НАРОДНЕ ПОСЛОВИЦЕ

„Ура пићу цијени.“ (Рече се, кад неко прода једну ствар више, него што иста вриједи, кад би биле друге околности.)

„Што мудри на огњиште, то луди на буниште.“ (Значи, да што старији у кући или уопште надлежни чине, то ће и они млађи на јавно чињети.)

„Без Бога ни до прага.“ (Значи, да без воље Божије и помоћи не може човјек ни једну најмању ствар учинити.)

„Ако не умије рећи, ма умије лећи.“ (Рече се, кад неко прекомјерно гони своју животињу.)

„Залуду се пењеш ће досећ' не можеш.“ (Вели се, кад неко пр цјењује своје моћи и достојанство.)

„Кад ме прође остро, није ми стало ни за тупо.“ (Рече се, кад неко изгуби оно, што га највећма боли, па послије оно горе и лошије.)

„Зло и горе да заједно зборе.“ (Каже се, кад се саставе двојица, који су оба рђаво цијењени, па кад заједно друже.)

„Залуд се нагони као празна тиква у воду.“ (Каже се, кад неког није воља да нешто ради.)

„Вук на побравце, а смрт на сиротињу.“ (Каже се, кад умре какав сирак; јер од мало оваца, нека закоље вук неколике, не оста ништа — исто тако и сиротна кућа зависи о једном.)

„Које огњиште може један фишек угасити, ту га није“ (Значи, да о једној личности кад зависи породоца, ту породице нема, јер човек може лако умријети и онда се угаси кућа; а кад је више њих, неће се сви од једном побољети и ако би тако сасвим били злосрећни.)

„Богу се залуд срећа насрамоту ћера.“ (Значи, кад не оће Бог, залуд се човек напреже.)

„Недај Боже брата жељети, ни на главње му сјећети.“ (Каже се, кад нека жена пане да је род држи.)

„Тешко мени и по оцу моме, кад ја немам у тобоцу моме.“ (Значи, да ако човек сам нема или не може, рђаво му је у сваког надање.)

„Пуне очи, празно срце.“ (Вели се, кад нешто споља гледаш да је добро, а кад унутра — нема ништа.)

„Једна раја а два господара, јадна раја не може трпјети.“ (Значи, кад неће ма у ком друштву било нема да се слуша један него вишина, не иде добро посао за оне, који слушају.)

„Није лако с мркоњом орати.“ (Значи, да није са оним јачијем лако се ћерати.)

„Тешко томе коме се зла обије (догоди).“ (Рече се, кад се некеме окрене рђаво.)

„Потајни углијев најбоље опече.“ (Значи, да онај, који је притворан, кући најбоље може шкодити.)

„Сваког боли оно своје.“ (Рече се, кад се неко тужи на своју несрећу.)

„Ко посрка чврбу и ко тјече месо, једнако плати.“ (Рече се, кад је неко виновник цијеле неке штете, а други тек дотака се, па једнако плаћају.)

„Ко први плати задњи тргова.“ (Рече се, кад неко другом учини нешто на руку, да и и овај њему опет учини нешто одоцни потоњи.)

Приближио **Перо Т. Поповић**
ученик Бог.-Уч. Школе.

НАРОДНИ ГРЕ

Мицање за нос

Устану сва момчад на ноге, која су дошла на сједник, и упореде се један за другијем преко цијеле куће.

Кад се упореде, настане тишина и један дође пред онијем најпрвијем. Онај, што је најпрви, приклопи му рукама очи, а неки од онијех, што су постављени у реду, изађу из реда и дотакну руком онога, што су му очи приклопљене и одма потрче на своје мјесто, да не види онај, који ће да гонета, ко га је дотакао. Пошто је онај на своје мјесто дошао, пуште и онога, што су му очи заклопљене и он гледа, оће ли познати онога, што га је дотакао, а најбоље гледа да га познаде по цртама лица и тако тражећи сваки са своје стране виче: ја сам, ја сам, ја сам и т. д.

Најпослије, једноме на кога сумња, рече: ти си ме дотакао и познао сам ти руку; ако га није погодио, онда га онај за то што га је напаствовао дохвати за нос, па га води около свијех говорећи: нос мали нос, нос, а онај као говече издаје овај глас: бу-у-у.

Ако га је случајно погодио, онда он њега води као говече, докле га доведе пред онијем најпрвијем. Опет се и овоме приклопе очи, да не може ништа виђети и повторава се исто прво по неколико пута.

Ф е н е

Ову игру не могу играти ни два ни три лица, — него њих вишњина, а најмање десетина, који се упореде у једноме кругу и сви клекну на кољена, а један стане на средину и говори да се игра отпочне. Чим се даде знак, стане сваки са своје стране викати: фене, фене, фене и овако вичу кроза сву игру. Неки од онијех, што су на кољена, удари по хрбату онога што је у средини, једнијем удешенијем за то конопцем, а онај, што је добио ударац, обрне се на онога, што га је ударио и јурне на њега да му отме конопац, а онај предаде конопац другу до себе или ако нема времена од нападача предати другу до себе, он га у ономе сакању протури испод нападача друговима на противној страни, али га не смије бацати. Чим други добије конопац и он удара онога, што је у средини. Овај се опет обрне на њега, а непрестано стоји граја од викања ријечи фене, а онеме у средину непрестано пуца конопац по хрбату све докле га не отме коме, а чим га узме, онај, коме га је узео, долази на његово мјесто и опет се продужује иста игра по неколико пута.

NACIONALNA

BIBLIOTEKA **Продаја вола**

CRNE GORE ĐURĐE

На обичним сједницама, гдје сједи по неколико дуња, дође један у кућу, називајући са жалоснијем и дрхтећијем гласом: **CRNOJEVIĆ** добро вече људи!

— Добра ти срећа! Што си дошао љубавниче? упитају дошљака.

— Дошао сам да ви се пожалим.

— Ајде причај, да видимо у чему је ствар.

Дошљак прича: људи, немам ништа на овоме свијету без мене и једнога вола и на моју несрећу нађох јутрос вола мртва и вјерујте, људи, бих радији да сам ја јутрос освануо мртав, него мој во, јер боље може во без мене, но ја без вола и дошао сам да вас молим, да бисте га разузели колико је ко кадар, да му не носи штета баре чапру и месо.

— Оћемо како не, викну сви једногласно.

— Вала вама људи као браћи, али ако је могуће да видимо коће што узети, јер бих рад био знати.

— Оћемо вала сад. Ајде, Марко, као најстарији међу нама, реци једну.

— Ја оћу, рече Марко, и узимам ону главу.

— Ја ћу узети ону чапру, рече неки од другијех.

— А који си ти? што ћеш чапру.

— Ја ево о! али ме не познајете.

— Познајемо ми, но не познаје ови сиромах.

Кажите му да ме зову Илија Ивов.

Други виче: ја ћу узети задњи кус, трећи и ја они до њега, па колико гођ макне на кантар и т. д.

Сиромах све захваља, скидајући капу до земље. Кад се разузе ово, онда почну да се шале и један изиде пред свијема или исти онај чији је вџ био и говори: моја глава као у коња глава, хај ђиди море хај!

Други: и моја чапра као у коња чапра, хај ђиди море хај! Трећи: и мој кус као у коња кус, хај ђиди море хај, и т. д. докле се сваки изређа. Кад се сваки изређао, опет почињу с почетка и говоре: моја глава као у коња глава, хај ђиди море хај и т. д.

Прибиљежио **Филип М. Пејовић**,
ученик Бег-Уч. Школе.

НАРОДНЕ ПРИЧИЦЕ

Препирка о годинама.

Питали неког господина: колико имате година? — „Вјере ми, одговори он, управо не знам; али, по свој прилици, имаћу или 38 или 40.“

Како је то могуће, да ви не знате ваше године?! —

„Драги Господине, ја бројим само моје приходе, моју стоку, мој новац, али своје године не бројим никада, јер знам, жали Боже, да нећу ни једну изгубити и да ми их не може нико украсти.“

Шаљивац Мирослав за вријеме Јелизавете паде у немилост; Царица му опрости, али га упита: „оћеш ли ти већ од сада зборити о мојим погрешкама?“ — Ето, па баш и нећу, пошто о њима говори читава варош.“

NACIONALNA
BIBLIOTEKA

CRNE GORE ĐURĐE

Разлика у одстојању.

CRNOJEVIĆ

Пушник: Еј, ти! за колико ћеш ме повести с Ријеке у Подгорицу?

Кочијаш: за 10 фјорина.

Пушник: За чудо ми је! прије си ме истијем путем повезао за 6 фјорина, а сада за повратак тражиш 10. Може бити, да се пут истегнуо одкад смо дошли њим на Ријеку, или зар није исто одетојање од Подгорице до Ријеке, као од Ријеке до Подгорице?

Кочијаш: То може бити, али и од Тројичина дне до Ускрса веће је остојање, него од Ускрса до Тројичина дне:

Веселе.

Један болесник знали се доктору, како је слаб од стомака, те му је омрзла храна.

Доктор: „Сад се можете веселити, јер се храна сасвим поскупила.“

У ботаничкој башти.

Професор: погледајте овдје, госпођице, овај струк дувана.

Госпођица: Ах, то је веома интересантно, господине професоре, а колико се хоће још времена док зрену цигари?

Племенити одговор.

У Боју на Клари (2 сеп. 1701) француски ђенерал Вилероа напале на одабране позиције и јуначки одбрани од непријатељске војске, коју је предводио Евђеније савојски. Кад Вилероа хтједе поново да учини јуриш, један му официјер примјети, да би наишао на неизбјезну смрт.

Добро — Одговори Вилероа: смрт је пред нама, али срамота остаће за нама.

Приближеки М. Н.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ

— СВЕ ЈЕ ПОД ДАТУМ. —

I.

„Ми, сељаци глупи,
„Баш не знамо ништа :
„Хранимо се просто —
„Спимо код огњишта!
„По вас дуг дан радиш
„О корици хљеба —
„Никада не живиш
„Као што ти треба!
„Ни хаљине никакве
„На се немаш л'јепе! —
„О, ала смо глупи,
„Простачине с'лјепе!..“
— Тако је разгађа'
Тај наш газда Рада,
Путујући једном
Из оближњег града.

II.

И другог пазара
Пошао је био; —
Варшви му живот
Добро омилио
А познаде с' одма
Са чивутом „нашким“,
Са трговцем Јањом
Гегом арбанашким.
Умије ти Јањо,
Да га закупи;
Не истеза дуго,
— Одмаха претрупи :
По чашицу ракије:
„Изволите Раде!“
Лукав чиво Јањо,
А што ради — знаде!...
— „Оћеш ли ми штогод
Вересије дати?!
Сад при себе немам,
Па ћу опет дати!“
— „О, о, газда Раде,
Колико ви воља!
А та роба овђе
Од сваке је боља!“ —

„Једне гаће fine
 И џамадан златни;
 Мало кафе, цукра
 И шарпи филцани!
 Толико је уз'о
 — За сада је доста —
 Хаљине обука'
 И већ друкчи поста...
 „Запишите!“ — река',
 Дошло му на ум!
 „О, о, газда Раде,
 Све је под датум!“

* * *

„Видиш, жено, како
 Трудом могу стећи!“
 Кад је дома доша'
 Тако ће јој рећи.
 Жена псује, виче,
 Да прсне од 'једа,
 Ал' је он не слуша,
 Већ се са њеда...

BIBLIOTEKA
 ЦРНЕ ГОРЕ ĐURĐE
 CRNOJEVIĆ

„Сад ми треба вина. CRNOJEVIĆ
 Ракије и уља;
 Гуњић свитни фини
 И која кошуља;
 Двије оке цукра,
 „Само“ једну кафе;
 Пас широки, дуги,
 Ал' од свиле праве!“
 Запов'једа Раде, —
 Хитро слуге дају,
 А сад треба — каже —
 Да се проконтату.
 „Мјесечно се плаћа,
 — Уговор им такви.
 „Подмириће Раде
 И солдинић сваки!..“
 „Запишите!“ река',
 — Дошло му на ум!
 „О, о, газда Раде,
 Све је под датум!“

IV.

Четвртог пазара
 Кад мјесец изаша',

Наш је газда Раде
 Са новцима доша':
 Подмирио прво,
 Што је дужан био,
 А три пут толико
 Опет удужио.
 „Запишите!“ река'
 — Дошло му на ум!
 „О, ђ, газда Раде,
 Све је под дашум!

И сваког пазара
 Купова' је тако,
 И „уредно“ плаћа'
 Дуговање свако!
 И наш газда Раде
 — Куд му с' ђеде ум!?! —
 Кроз годину дана
 Све је пода шум!...

Р. М. Поповић.

NACIONALNA
 BIBLIOTEKA
 CRNE GORE ĐURĐE
 CRNOJEVIĆ

СТАРИНЕ

ПИСМО СВ. ПЕТРА ОД 24 СЕПТЕМБРА 1822 ГОД.

Приопћио Илија Лопичић, ученик Бол.-Учит. Школе.

Во ѿме Христа аминь На 1822 (1822)

Мьсеца Сектембра кд: На Цетинь.

Зиано бгди предь Свакоимь Судомь и Господаромь, како гдуго врѣеме случѣсе доста зачепицахъ и мерзостихъ међг браћомъ Попа Петра Янковѣа ѿ Синовиѣа Попа Ђура Лопичѣа оба съ Цеклиѣа, из теѣихъ мерзостихъ ѿ зачепицахъ, кое се бѣхг међг нѣма гкориенѣе, пролѣтосъ дође до свађе, свадише се па се ѿ побѣше ѿотециѣа, г тг свађу потеже Стефанъ сѣнь Попа Ђура ѿ гби Лгкг Оташеѣа Янковѣа, г ѿсто доба пођоше Янковѣи ѿ гби Пера сѣна Якова Лопичѣа на Салковѣнг изъ ове погѣбне спремаху се Лопичѣи ѿ Янковѣи да се ѿпогъ колю међг собомъ, ѿ то виђеше Главари Цеклиѣа, доведоше Лопичѣе ѿ Янковѣе На Цетинь предь Господѣомъ ѿ Наѣѣомъ Говедаромъ Мѣтрополѣтомъ Петромъ ѿ Кавалѣеромъ Петровѣнемъ да ѿ раде помѣригъ, ѿ данасъ доше едни ѿ другѣи ѿ даѣяше колико тко кѣе ѿ знаѣше даѣягъ предь више поменгѣимъ Господаромъ Мѣтрополѣтомъ, Главариѣа ѿ Кметовѣа ѿзада гписатѣема, ѿ пощо се ѿдаѣяше ѿ Господа Кметовѣи разгмѣше нѣхъ даѣе, изъ договора суде ѿ кметгю како нѣже изговара.

г перво преѣисмо Главу Лгке Янковѣа за Главу Пера Яхова една за другг, ѿ да поданасъ збора за нѣхъ нѣе.

г другг що даѣяше Попъ Янковѣиъ за вола за коега е бѣо да Лопичѣу петь цекѣна, едномъ се међг ѿнѣма за овога вола судѣло, ѿ мѣ г то рзке нѣ другѣи путъ не могаемо, сгдѣтѣ, но како сг прѣе сгдѣли тако ѿ потврђземо.

г треће що даѣяше Попъ Янковѣиъ за вола коегае бѣо гзамѣо Попг Ђгрг Лопичѣиъ ѿ да му е г Попа Ђгра кѣѣи ѿлѣ некѣѣи окѣѣенъ репъ, ѿ нѣга сгдѣмо цекѣна петь, ѿ коѣехъ цекѣнахъ петь ѿ бѣямо талѣера петь зацо е во оста живѣ г попа Янковѣа — а ѿбѣямо еданъ талѣеръ зацое некѣѣи волу Янковѣа окѣѣенъ репъ, ѿ тако ѿма датъ Лопичѣиъ Янковѣиъ талѣера четѣри.

г четврто що даѣяше Лопичѣиъ за слѣме, лѣсе ѿ за планѣица на Янковѣа мѣ изъ договора све ово сгдѣмо да да Янковѣиъ Лопичѣиъ талѣера четѣри, ѿ тако преѣямо ове четѣри — Янковѣа за четѣри Лопичѣа.

г пето да ѿма датъ Лопичѣиъ Янковѣиъ два брѣа талѣера два що мѣ е платѣо прошло пролѣѣе. — Оволикѣ мѣ сгдѣмо ѿ нађоемо по нашоѣ дѣшѣи да ѿ гмѣриѣмо кое данасъ поцелѣѣасмо ѿ гмѣриѣсмо за вѣзда, да по данасъ за све ово гписато ѿ сгђено — збора бѣгъ нема међг нѣма. ѿ

ми Главариі ззімамо за нашъ трѣдъ каратахъ талиѣра осамъ четѣри да да Лопичѣиъ а четѣри Янковѣиъ и обоица да плате Сентенцъ, четѣри талиѣра що да Лопичѣиъ и два ѿ два брава да дамо ми кметовѣи Янковѣиъ талиѣра шестъ а нама Янковѣиъ вола з ѣме каратахъ. Овомо кметствъ и сѣдъ быше Господа Поп Андрия Пеовѣиъ, Филѣипъ Нѣколинъ, Петар Нѣколинъ, Саво Гаврилъовъ, Илѣя Станковъ, Павѣиъ Бановѣиъ сви ѿ рѣечке нахѣе. Мато радъовъ, Саво Перовъ Байце. Йоко Стѣповъ и Перо Томовъ Петровѣиѣи. Г-динъ оцацъ Стефанъ Лазаровѣиъ и Яковъ Стефановъ писахъ истъ сентенцъ с договоромъ Господе Кметовахъ. За вишъ истѣиъ и тврѣжъ естъ ѿ нашега Господара Мѣтрополита подписата и печатомъ печатѣна

М. П.

Я влад'ка Петръ Петровѣичъ
подписахъ и печатомъ потврдѣихъ.

NACIONALNA
BIBLIOTEKA
CRNE GORE ĐURĐE
CRNOJEVIĆ